Як суди забороняють мітинги

Автор: Angelina
31.07.2012 13:48 -

Колись у журналі " Перець " була рубрика "Страшне перо не в гусака", де розміщували різноманітні рукописні "ляпи".

Сьогодні лаври цього славетного сатиричного видання могли б приміряти на себе українські суди. Вони видають десятки, сотні найкарколомніших рішень – аби заборонити українцям мітингувати.

Таланту окремих служителів Феміди позаздрили б навіть Остап Вишня чи Микола Гоголь.

Проте… Це було б смішно, якби не так сумно. Адже злі жарти суддів перешкоджають реалізувати одну з базових свобод людини – свободу мирних зібрань. Усупереч міжнародним стандартам і практиці Європейського суду із прав людини.

Так, у першій половині цього року, якщо вірити даним ЄДСР , суди прийняли щонайменше 81 постанову в справах щодо обмеження свободи мирних зібрань. У 74 випадках суди задовольнили позови органів влади й заборонили мирні зібрання. І лише в 7 справах суд став на захист свободи мирних зібрань.

А дзуськи вам!

Свіжий приклад – у рішенні Окружного адмінсуду Києва, який з 4 до 9 липня заборонив
мирні зібрання в центрі Києва. Зокрема,
акцію
під Українським домом проти мовного закону Ківалова-Колесніченка.

Судді перейнялися тим, що дудки створюють незручності іншим громадянам: *"Під час проведення акцій громадяни протягом дня за допомогою*
мегафонів
та інших звукопідсилюючих засобів (
дудок
)… створюють незручності пересічним громадянам".

Незрозуміло тут одне: чому Окружний адмінсуд на цій підставі не заборонив проведення Євро-2012 у Києві? Там не тільки дудки дуділи, а й станції метро закривали! А це – ще більші "незручності".

Однак на прикладі цього рішення добре видно, що суд "удосконалює" мотивування: тут уже і європейські стандарти, щоправда, викручені навиворіт, і навіть прикриття листом американського посольства.

Так, суд забороняє мирні зібрання в Києві на підставі указу Президії ВР СРСР (!) "Про збори, мітинги й демонстрації в СРСР". При цьому судді показують "вищий пілотаж": необхідність застосування радянського указу вони обґрунтовують із посиланням на практику Вищого адмінсуду, роз'яснення Верховного суду й – увага! – практику Європейського суду із прав людини.

Мабуть, український суд не знає, що ЄСПЛ застосовує Європейську конвенцію із прав людини, а не національне законодавство...

Другий пікантний момент: "американський слід" у цій справі.

Однією із причин заборони мирних зібрань у Києві на початку липня стало... святкування Дня незалежності США. Суд послався на важливість цього свята й "*ре альну загрозу терористичних атак*
": "
Посольство США в Україні... направило лист до КМДА, у якому просить посприяти в забезпеченні заборони проведення іншими організаціями публічних заходів та демонстрацій навколо резиденції посла США
", – сказано в судовому рішенні.

Суди як "піар-агентство" для влади

Забороняючи мирні зібрання, деякі адміністративні суди більше опікуються іміджем влади, ніж правами та свободами людини.

Так, у Черкасах суд дійшов висновку , що *"проведення мирного зібрання, направленого на боротьбу з корупційними діяннями голови Черкаської ОДА, призведе до* ***розповсюдження неправдивих відомостей*** *, що негативно вплине на* ***імідж влади*** *"* . Більше того, суд вважає, що протести проти корупції неможливі в принципі! Адже законом *"не передбачено право громадськості на проведення мирних зібрань як захід щодо запобігання й протидії корупції"* .

Також київський суд заборонив мітинги в зв'язку з відвідинами України іноземними гостями, бо: *"проведення … масових заходів біля приміщення АП негативно вплине на* ***імідж столиці*** *України, що зумовить негативне враження вищих посадових осіб іноземних держав про країну в цілому".*

А ось що із цього приводу думає Європейський суд з прав людини: *"У демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві права, ідеям, які кидають виклик існуючому порядку, повинна бути надана можливість вираження шляхом здійснення права на зібрання, а також іншими законними способами"* .

А ще – черкаським і київським суддям на замітку! – Європейський суд вважає, що коли зібрання не містить закликів до насилля чи відмови від принципів демократії, то його не можна обмежувати.

В іншій справі столичний суд заборонив мітинг у центрі Києва, бо він начебто завадить офіційному візиту президента іншої країни: *"Проведення … мітингів … в центральній частині Києва може призвести до відміни відвідання делегацією запланованих об'єктів, та як наслідок відміни офіційного візиту президента Словацької Республіки, що може призвести до* ***погіршення дипломатичних відносин*** *між країнами"* . При цьому суд послався на загрозу інтересам національної безпеки.

Ось що говорять міжнародні стандарти стосовно цього: *"Посилання на інтереси національної безпеки для виправдання заходів щодо обмеження прав можливе лише в тому випадку, коли такі заходи вживаються для захисту існування держави, її територіальної цілісності чи політичної незалежності від застосування сили, або загрози її застосування".*

Яким чином мітинги під час візиту президента Словаччини загрожували існуванню України як держави та її територіальній цілісності – загадка.

Сумно, що на шальках терезів правосуддя імідж влади переважує права людини на вільне вираження поглядів і свободу мирних зібрань. Мабуть, впровадивши термін "імідж" у юридичну практику, суди не знали, що імідж, за визначенням Вікіпедії, це *"штучна імітація або подання зовнішньої форми будь-якого об'єкта".*

Портрети Януковича й миколаївського прокурора – дві ікони для людей у мантіях

У березні цього року чи не вперше в українській судовій практиці з'явилися два рішення про заборону мирних зібрань – із посиланням на норми Європейської конвенції із прав людини про допустимість обмеження свободи мирних зібрань в інтересах моралі. Обидві судові постанови – творіння суду в Миколаєві.

Спочатку суд заборонив акцію, під час якої передбачалося знищити портрет президента і якогось адвоката.

Суд визнав, що *"проведення акції, під час якої передбачено знищення портретів президента України та адвоката … суперечить* ***моральним засадам*** *демократичного суспільства, демонструє* ***зневагу до суспільних правил і норм поведінки*** *, оскільки президент є не просто однією з вищих посадових осіб держави, а й виступає уособленням держави у зовнішньо- і внутрішньополітичних відносинах.*

Відповідно до 105-ї статті Конституції честь і гідність глави держави підлягають особливому захисту, оскільки відповідно до 3-ї статті Конституції, яка проголошує, що честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю й охороняються законом. Проведення зазначеної акції ***посягає на повагу та гідність*** *президента та адвоката"* .

Даруйте за розлогу цитату, але з пісні слів не викинеш.

Якби судді подивилися в Керівні принципи ОБСЄ зі свободи мирних зібрань, то вони б дізналися, що для обмеження свободи мирних зібрань *"недостатньо, щоб поведінка була просто образливою з точки зору моралі, потрібно, щоб вона вважалась злочинною й визначалась законом як така",*
–
пункт 68
.

А знищення портретів президента чи будь-якої іншої особи – у нас не є злочином.

Наступного разу демонстрант вирішив помістити до смітника портрет прокурора Миколаївської області.

І знову суд заборонив йому це зробити, оскільки, на думку суду , *"проведення акції біля прокуратури Миколаївської області, під час якої передбачено тримання портрета прокурора … вниз головою з подальшим вкиданням портрета в урну для сміття, суперечить* ***мораль ним засадам демократичного суспільства*** *, створює реальну загрозу порушення громадського порядку, охорони здоров'я чи* ***моралі*** *та захисту прав і свобод інших осіб, а також дані дії можуть призвести до заворушень між учасниками акції та іншими особами"*
.

А ось яку позицію висловив Європейський суд з прав людини: *"Свобода*

зібрань захищає також демонстрації, здатні роздратувати або нанести образу особам, які дотримуються протилежних ідей чи вимог"
.

Мало того, 39-та стаття Конституції , на відміну від аналогічної 11-ї статті Європейської конвенції з прав людини
, не передбачає можливості обмеження мирного зібрання в інтересах суспільної моралі.

Отже, забороняючи мітинг, суд застосував підставу, яка не передбачена Основним законом.

Прокуратурі загрожує… дитяча організація

Є чимало рішень, якими суд забороняє мирні зібрання біля правоохоронних органів. Забороняє навіть дитячим організаціям.

Так, у Дніпропетровську суд не дозволив проводити дитячій громадській організації акцію "Ні необ'єктивному розслідуванню!"

Активісти збиралися протестувати проти непритягнення до відповідальності винуватців аварії, внаслідок якої постраждала дитина. При цьому суд виходив із того , що місце біля прокуратури не віднесено міськрадою до переліку місць, де можна проводити мирні зібрання. А тому акція "
може призвести до виникнення
загрози громадському порядку
,
санітарному благополуччю
, *перешкодити роботі установ, які знаходяться за зазначеною адресою, ускладнити вільний рух транспортних засобів на прилеглих перехрестях і рух пішоходів".*

А ще суд злякався, що "*до участі при проведенні масового заходу* ***можуть приєднатися інші громадяни***

, які розділяють погляди його учасників".

До речі, подібну аргументацію висловив Вищий адмінсуд, підтримавши заборону пікету біля дніпропетровського офісу СБУ: " *З урахуванням режимності роботи Служби безпеки, пікетування адміністративного приміщення СБУ в Дніпропетровській області може зашкодити виконанню завдань, покладених на СБ України, оскільки до участі в акції* ***можуть приєднатися інші громадяни*** *, які розділяють погляди учасників акції. Тому в певний період часу кількість учасників може збільшитися до невизначеної кількості осіб* ".

Що ж, за такого ставлення влади до прав і свобод, громадяни можуть "приєднатися". Але тоді ніякі рішення судів їх уже не зупинять.

Якби ці справи дійшли до Європейського суду із прав людини, імовірно, що він послався би на свою попередню практику : *"Будь-яка демонстрація в громадському місці неминуче, до певної міри порушує загальний перебіг життя, включаючи перешкоди для дорожнього руху, і органам влади слід проявити певну терпимість відносно мирних зібрань"* .

Нема пікету без туалету

Унікальну підставу для заборони пікету вигадав суд у Херсоні.

Організатор мав "необережність" забути вказати в повідомленні про мирне зібрання важливу інформацію: *"Відповідачем не було зазначено в заяві методів та форм забезпечення* ***прибирання сміття*** *та інших заходів для уникнення порушень Правил благоустрою міста,* ***забезпечення біотуалетів,*** *що унеможливлює у свою чергу проведення довготривалих заходів"* .

Але й на таку комічну ситуацію є чітка відповідь у міжнародних стандартах: *"Від повідальність за прибирання території після проведення зібрання зазвичай повинна лежати на муніципальних органах влади. Від організатора зібрання не потрібно вимагати відшкодування непропорційних або непомірних витрат на прибирання",*
–
пункт 27
Керівних принципів ОБСЄ зі свободи мирних зібрань.

P.S. Незважаючи на судову заборону, маніфестанти від Українського дому не розійшлися.

Це красномовно свідчить – яка ціна таким судовим заборонам. І яка ціна суду взагалі в очах українського суспільства.

Максим Середа, Тетяна Печончик